

## KİTAP TAHLİLİ

Dr. Fikret ARIK

Dr. Kemal Tahir Gürsoy: Türk Medeni kanun hükümlerine göre Mal Vasiyeti - Ankara 1955, 188 sahife. 8 lira.

Medenî kanunun Miras hukukuna müteallik üçüncü kitabı, ihtiva ettiği boşluklar bakımından - zarurî olmıyan boşlukları kasdediyoruz - bütün kanunun en az muvaffak olan kısmıdır. Misal olmak üzere vasiyeti tenfiz memurunun hukukî durumunu zikredebiliriz. Bu müessesenin İsviçre'de uyandırdığı münakaşaları hatırlıyanlar memleketimizdeki tatbikat genişledikçe doğacak meseleleri endişe ile beklemekte idiler. Hakikî bir ihtiyaca tekabül etmesi bakımından memleketimizde de gittikçe geniş bir tatbik çevresi bulan vasiyeti tenfiz memurluğu gerçekten de bir takım nâzik ihtilaflara yol açtı. Medenî kanunun tadili sırasında bu müphemiyet ve kifayetsizliklerin nazarı itibara alınacağı şüphesizdir.

Aynı yadırgama ve müphemiyet kanunumuz muayyen bir mal vasiyeti dediği (Le legs-Das Vermaechtnis) müessesesi için de bahis konusudur. Gerçekten bu konu da kanunumuzda kifayetsiz ve bilhassa çok dağınık bir tarzda tanzim edilmiştir. Bir de terim ittıratsızlığının yarattığı güçlük ve tereddütler ilâve edilirse hakikî durumun ne olabileceği anlaşılır. Bu konu hakkında memleketimizde ders kitaplarının ve miras hukukuna ait umumî eserleri zarurî olarak ana hatlara inhisar eden izahlarından başka etraflı bir monografi mahiyetinde bir inceleme mevcut değildi.

Sayın Dr. Kemal Tahir Gürsoy'un (Türk medenî kanunu hükümlerine göre MAL VASİYETİ) başlıklı eseri bu mânâda yazılmış ilk etraflı tetkik yazısı oluyor.

Eser, genişlik itibarile eşit olmayan iki kısma ayrılmıştır:

**BİRİNCİ KISIMDA:** Dokuz bölüm (paragraf) vardır. İlk bölümde mal vasiyetinin kanunumuzdaki mevki ve hükme bağlanması hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Bu münasebetle terminoloji münakaşası da yapılmıştır. *Mal vasiyeti* teriminin konusu ancak menkul mülkiyetinin nakli borcunu doğuran bir vasiyeti ifade etmesi, yalnız vasiyet (testament) yoluyla yapılabileceği zannını uyandırması gibi bazı mahzurları da belki

ileri sürülebilir. Medeni kanun tadilinin bu terim uymamazlıklarını da bir hal suretine bağlaması temenni edilir.

Mal vasiyeti mefhumuna ayrılan ikinci bölümde başka hukuk sistemlerinde, İsviçre hukukunda ve hukukumuzda mal vasiyetinin ana çizgileri belirtilmiştir. Türk hukukunda bu mefhumun iki menfi şartı (mirascı nasbı vasfını haiz olmaması, ivazlı olmaması), iki de müsbet şartı vardır (bir kimseye mamelekî bir menfaatin tevcihi, musalehe dava hakkının tanınmış olması).

Mal vasiyetinin benzer müesseselerden tefrikine ayrılan üçüncü bölümde, sırasile mükellefiyet, şart, hibe, üçüncü şahıs lehine şart, mirascı nasbı müesseselerle mal vasiyeti arasındaki farklar ve benzerlikler gösterilmiştir. Bu izahlar açık ve doktrindeki son durumu göstermektedir (yalnız sh. 32 deki dip notunda, sanıyorum ki, tertip hatası olmuştur: hayat sigortalarında clause bénéficiaire irrévocable müessisini bir legs gibi mütalâa eden ve hâkim doktrine nazaran aksi tez savunan çok değerli bilgin müteveffa Prof. *Guisan* dır. Bu zatin bahis mevzuu incelemesi Dr. Ekrem Tüzemen tarafından dilimize de çevrilmiştir ve Adliye dergisinde 1944 yılında neşredilmiştir). Bilhassa sh. 35 de mirascı nasbı ile mal vasiyeti arasındaki farka işaret ederken mûrisin arzusunun tefsiri bakımından verdiği izah ve yaptığı açıklama yerindedir: (MK. 563/II ye göre bütün terekenin birisine tevcihini tazammun eden bir tasarruf, mirascı nasbı hükmündedir. Böyle bir tasarruftan terekeden bir veya birkaç şeyin bundan müstesna tutulmasının ehemmiyeti yoktur. Tevcih mevzuunun muayyen bir şey omasına rağmen, o şey, terekenin tamamını ihtiva edecek kadar büyük ise, ortada mal vasiyetine benzer bir tevcih görünmesine rağmen, yine bir mirascı nasbı vardır). Şu halde, bir kimse servetinin 28/30 ni teşkil eden bir çiftliğini bir kimseye vasiyet etse ve geride bir de yeğen bıraksa; ortada biri mansup, diğeri kanunî iki mirascı olacaktır ve borçları da aktif nisbetinde - tabîî sonuçta ve iç münasebette - tahammül edeceklerdir neticesine varmak gerekecektir.

Fikrimizce bu ilk üç bölüm ayrı ve giriş mahiyetinde bir kısım teşkil etmeliydi. Bundan sonraki paragraflar *mal vasiyetinin neticeleri* başlıklı müstakil bir kısımda toplansa da olurdu. Filhakika müteakip paragraflarda sırasile vasiyet borçlusunun hukukî durumu (tek bir borçlu: vâris, mûsaleh, mevhubunleh., kanunî musaleh; müteaddit borçlu; borçlünün tayini), musalehin hukukî durumu, vasiyetin iktisabı, vasiyetin kabul veya reddi, musalehin diğeri alacaklılar karşısında durumu (musalehin murisin alacaklıları karşısında durumu, vârisin alacaklıları karşısında durumu), vasiyetin tenkisi konuları etraflı bir şekilde işlenmiştir.

Eserin İKİNCİ KISMINDA mal vasiyetinin muayyen bazı nevilerine ait husuî meseleler tahlil ve izah edilmiştir. Bu münasebetle sırasil etereke malının vasiyeti nevi ile muayyen malın vasiyeti, terekeden yapılacak edaya ait vasiyet, terekede intifa hakkı veya başka bir aynı hak bahşeden vasiyet, ön (bir mirascı lehine vasiyet), adî ikameli vasiyet, fevkalâde ikameli vasiyet, seçimlik vasiyet bahisleri incelenmiştir.

Her birinin nazari ve tatbiki değeri büyük olan bu kavramlar üzerine bu tarzda ciddi bir şekilde eğilen, yer yer Temyiz mahkemesi kararının tahlil ve tenkidini de ihmal etmeyen (misal olmak üzere bakınız: sh. 4 de dip notu 3 de geçen Umumî heyet kararı münasebetile verilen izah şayanı dikkattir, keza bak: aynı karar için sh. 184), mukayeseli hukuka da yer veren bu eserin hukuk kütüphanemizde kendini bekleyen yeri doldurduğu muhakkaktır.

*Fikret ARIK*

## Fakülte Öğretim Üyeleri ve Yardımcılarıyla Öğretim Görevlileri Tarafından Yayınlanan Eserler

Ali Kemal Arar	Kara Ticaret Hukuku (I. Cilt)
Ali Kemal Arar	İcra ve İflâs Hukuku (2. Cilt)
Bülent Nuri Esen	İş Hukuku
Bülent Nuri Esen	Anayasa Hukuku
Seha L. Meray	Ceza Hukukunda Af
Fadıl Hakkı Sur	Maliye Dersleri (2. Cilt)
Hamit Sadi Selen	Türkiye Coğrafyası
Hamit Sadi Selen	Dünya Ticareti
Necmettin Ergin-Ernst Reuter,	Belediye Maliyesi
Rıfki Salim Burçak	Türk - Rus - İngiliz Münasebetleri (1791 - 1941)
Hüseyin Avni Göktürk	Medeni Hukuk (2. Cilt)
Muhlis Ete	Münakalât
Muhlis Ete	İşletme Ekonomisi
Muhlis Ete	Para ve Kambiyo
Abdullah Aker	Ticaret Muhasebesi
Abdullah Aker	Vesikalar ve Muhasebe
Abdullah Aker	Logismografi (İtalyan Devlet Muhasebesi)
Abdullah Aker	Defter Tutma ve Malolma
	Ticaret İşleri
İsmail Hakkı Karafakih	Aynı Haklar (Wieland'dan)
Zeki Mesut Alsan	Devletler Hukukunda Yeni Gelişmeler
Zeki Mesut Alsan	Yeni Devletler Hukuku (2. Cilt)
Zeki Mesut Alsan	Milletlerarası Hayatın Düzeni ve Panamerikanizm
Kemal Fikret Arık	Evlilik Dışı Çocuğun Hukukî Durumu
Kemal Fikret Arık	Fevkalâde Zamlar Mevzuatı (İsviçre'nin 1930 - 1945 yılları mevzuatı tercümesi)
Kemal Fikret Arık	Federal Mahkeme Kararları (1945 - 1946)
Kemal Fikret Arık	Le Divorce et la Séparation de Corps
Turhan Feyzioğlu	Umumî İktisada Giriş (G. Pirou'dan tercüme)
Fehmi Yavuz	Köy İdarelerimizin Maliyesi
A. Suat Bilge	La Responsabilité Internationale des Etats et son Application en matiere d'Actes Législatifs.
Hasan Refik Ertuğ	İdarenin Denetlenmesi
Cumhur Ferman	Türkiye'de Sanayi Kredisi
Cahit Talas	İşsizlikle Mücadele (Tercüme: Milletlerarası Çalışma Bürosu Yayınlarından)
Cahit Talas	Tam Çalıştırmayı Sağlamaya Matuf Milli ve Milletlerarası Tedbirler.
Cahit Talas	La Legislation du Travail Industriel en Turquie
Muammer Aksoy	Kötü Durumla Evlilik Dışı Çocuklar
Muammer Aksoy	Kötü Durumla Evlilik Dışı Çocuklar adlı esere ek.
Cemal Mihçioğlu	Türk Devlet Teşkilâtında Personelin Yetiştirilmesi (Prof. J. B. Kingsbury ile birlikte)
Cemal Mihçioğlu	Employee Training in the Turkish Public Service (Yukarıdaki eserin İngilizcesi).